

• Gyakran emlegetjük, hogy a művészetek között a film éri meg legérzékenyebben az idő múlását. Magyarán gyorsan öregszik. Sok egykori nagy sikert láttunk már viszont az aggkor ráncával, petyhüdségével — a végső elmúlás küszöbén. Ezért volt különösen érdekes az az angol film, amelyet Hobson és lányai címmel mutatott be tegnap este a tévé. Majd harminc év előtt készült, a papírforma szerint film-muzeumban kellett volna éreznünk magunkat, miközben néztük. Nem ez történt. Igaz, látszott rajta, hogy már nem fiatal, de — akárcsak a szerencsés típusú nők — az évek múlása nem jelentett előregedést. Még csak divatjamúlt sem lett, mert David Lean rendező (kétszeres Oscar-díjas) nem a divat szerint formálta eredetileg tetszetősé. Ezért, hogy filmes eszközei ma sem hatottak sem ódonnak, sem nevetségesnek, sem unalmasnak. Olyan volt ez a történet, hogy hőseivel könnyen lehetett azonosulni. A nézőből előhívta a rég elfeledett gyermeket, aki a mesének akkor örül igazán, ha kedves hősei győzedelmeskednek. És persze, hogyha a győzelemig sok apró lépésről lehet feljutni, hogy minél többször élhessük át a siker gyönyörűségét. A film megőrizte elevenségének egyik titka tehát éppen a történetnek ez az ősi igazságérzetünkre, a mesék igazságosító tisztaságára utaló lényege. A másik titka pedig Lean rendkívüli egyszerűsége, ahogyan előadta ezt a múlt századi Angliába helyezett fordított Lear király-történetet. Elevenen megrajzolt figurákkal, lélektani pontossággal, szellemes párbeszédekkel dolgozott a film, és Lean nem áttalotta cipészesség figurájában Charles Chaplin örökéletű kisemberét megidézni, nemcsak eslettségében, jóhiszeműségében, hanem modulatainak sutaságában is. John Mills ügyesen és izléselesen „vette a lapot” e szerepben. A nagyágyú persze a sok filmből ismert Charles Laughton volt.

(bé)

□ SZEGEDI JOLI és az Admiral együttes ad zenés, irodalmi délutánt József Attila műveiből november 26-án 3 órai kezdettel a Fonó Művelődési Házban (XVIII., Gyömrői u. 118.)

Kisiparosok, barkácsolók, építkezők, műszaki kiskereskedők!

Ami nekünk felesleges, Önöknek hasznos lehet!

VBKM EXPO műszaki böngészde

a vásárváros 25. sz. pavilonjában, november 18-a és 21-e között. Nagy mennyiségű, új villamosági és gépipari alapanyag, féltermék a ponyván! Az áruk a helyszínen, azonnal megvásárolhatók. Nyitva 12-től 18 óráig.

VEGYE ÉS VIGYE!

Szakembereink várják t. vevőinket. VBKM, Budapest, Ganz u. 16. 1277

Mától a mozikban DON JUAN

A muranói üveggyárban bőrkötényes, izzadt munkások fűjják-formázzák a híres szépségű poharakat és kelyheket. Középen hatalmas katlanban lobog a tűz, hosszú fúvócsövek meredeznek belőle, keményen és komoran folyik a munka, mintha csak ma tévedt volna be oda a kamera. Mozart nyitányzenéjét halljuk, hangjaira reneszánszruhás és rokokóparókás, előkelő társaság vonul a műhelybe, ahol — úgy tűnik — Don Juan a gazda. Vagyis a tőkés kizsákmányoló (!), aki számára a darab végén az itt lobogó tűz, a munka tüze lesz a elnyelő pokol.

Hm... Így kell tehát értenünk a rendező, Joseph Losey jószándékú nyilatkozatát: „1787-ben, amikor Mozart ezt az operát írta, csak kétévnyire volt a francia forradalom. En a lázadás drámájának tekintem, az osztálykülönbségek drámájának.” Ezt demonstrálja a cselekmény értelmezésére választott marxista idézet is: „A régi meghal, az új még nem született meg. A kettő között beteges tünetek tömege mutatkozik.” A nyitány végén durva vágással tűnnek el a munkások, spanyol tájat idéznek az Itáliában. Vicenzában készült felvételek. Gyönyörű tájak rétekekkel, nádrengteteges csatornákkal, Velencében hozzáfotózt tengerrel, lagúnákkal, Palladio templomnak beillő kupolás palotájával, műkincek sokaságával. Nincs a világnak oly gazdag operaháza, ahol ezt a pompát fel tudnák idézni. A gyártók hétmillió dollárt költöttek a filmre, s a rendező mindent elkövetett, hogy ez a tekintélyes befektetés megtérüljön — a tőkés kizsákmányolóknak. Pedig nem lehetett könnyű egyeztetni a mozartit játékoságot és tisztaságot a filmesek számára garanciával kecsesítő meztelenséggel, a háromszor is közbeiktatott vetkőző statisztákkal, vagy a Zerlinát alakító Teresa Berganza nem éppen hamvas bájainak kitapintásával.

Losey nagyon félhetett az opera állóképétől, az áriák merevségétől, ezért pillanatra sem hagyta nyugton a szereplőket és Gerry Fisher operatőr. Elképesztő, mennyit gyalogoltatta, kergetőztette, nyüzsgöttette énekesit, fásztó nyugtalan-

ságot kellve a nézőben. Mert éppen az unalomnak ez a rettegett, lázas hűsége vált végül is a legunalmasabbá.

A produkció szellemi atyja, Rolf Liebermann (a hamburgi, majd a párizsi opera volt igazgatója) a filmtől és a televíziótól reméli az egyre drágább műfaj fennmaradását. Arra ösztönözte a hozzá hasonlóan hevenéves rendezőt, hogy nagyon filmszerű operafilmet készítsen. Losey igyekezett fiatalosnak és haladó szellemben korszerűnek tűnni. De bizonytalanul a számára idegen műfajban, megrekedt a látványos külsőségeknél: száguldással pótolta az énekesekből is hiányzó fiataloságot, a darabra kívülről ráaggatott világnézeti utalásokkal pedig elfedte Mozart, kiegészítésre és kiigazításra csöppet sem szoruló igazi progresszivitását.

A filmbárátok aligha válnak ettől a produkciótól lelkes operabarátokká; az operarajongók viszont aligha élvezik a mozik megafonjain recsegő sztáréneke-

seket, a torzított mozart hangzásvilágot. Pedig a karmester, Lorin Maazel igazi frisséget biztosított a kiérezhetően kifogástalan felvételen, akárcsak a ragyogó címszereplő Ruggero Raimondi. A főbb szereplők is jó nemzetközi színvonalon szólnak meg, elsősorban Kiri Te Kanawa (Elvira) és José Van Dam (Leporello); a hangban és megjelenésben egyformán fáradt Edda Moser (Donna Anna) és Kenneth Riegel (Don Ottavio) kivételével.

Mostanában Mozart egyre jobban vonzza a filmeseket. A csehszlovák televízió már 1974-ben elkészítette a Don Juan felvételét, két év múlva jött Klaus Kirchner filméletrajza (Mozart — egy ifjú feljegyzései), aztán egész sor színházi adaptáció. De azok sem, s most ez az amerikai luxusigényekhez méretezett, csillogó zenés képsor sem közelíti meg Bergman csodálatosan — vagy ravaszul? — egyszerű Varázsfuvóláját. A mi televíziónk Szökötését sem.

Fodor Lajos

A SZÖKÖTT FEGYENC

„Tudod, kire hasonlítasz? Belmontóra!” — mondja egy lány a fiatal, jóképű nyomozótisztnek, aki történetesen csakugyan Belmontóra hasonlít. A *szökött fegyenc* című film is szemmel láthatóan hasonlítani akar a menő „belmondós” krimikre. Van benne minden rekvizitum, ami kell: autós üldözés, tűzparbaj a tengerparti sziklák mögött, széles vászon, látványos képek. Épp csak forgatókönyv nincs, feszültség nincs.

A kvarcórák lopott alkatrészeit kicsempésző külföldi, s a nagy lopási-csem-

pészési buliban részt vevő bűnözők, orgazdák, tekintélyes gyári fejesek és korrupt tisztviselők történetét minduntalan hosszadalmas, s a cselekménytől független párbeszédök törik meg — a végén pedig a bűnszövetkezet diadalmaskodó két rendőrtiszt nem mulasztja el, hogy az erkölcsi tanulságot le ne vonja és — latin műveltségüket, meg a francia irodalomban viló jártasságukat megcsillogatva — reményét ne fejeznék ki: a jövőben nem lesznek se bűnök, se börtönök. Továbbá: hogy a pénz nem boldogít. (f. f.)

HÁROM NAPON ÁT

Dzsessz — Szegeden

Komoly hagyományai vannak a szegedi dzsessznapoknak. Immár 9. alkalommal rendezik meg az alföldi városban — 21-én, 22-én, 23-án — a fesztivált. Több hónapos előkészület után valóban sikerült neves együtteseket, előadókat szerződtetni. Ilyenkor nemcsak zene szerepel a programban, hanem a társzművészetek is helyet kapnak. Bemutatót tartanak a Weather Report együttes koncertfilmjeiből. Igen érdekesnek ígérkezik a Költészet és dzsessz címszó alatt Györe Balázs költő műsora. F. Zámbo István festőművész tálalta a dzsessznapokkal egyidőben tekinthető meg, valamint a jugoszláviai fotóművész Dorman László felvételeit is láthatják az érdeklődők. Az érdekes plakát, amely a szegedi dzsessznapokra invitál, Kormos Tibor munkája.

A Magyar Rádió többször is közvetít és felvételt készít. A program: november 21. este 7 órakor: a Dimentió együttes hangversenye, Christoph Spendel (NSZK), Jimmy Woode Workshop (USA—Magyarország) az Ifjúsági Házban. Ejjel 12 órakor éjszakai koncert a Kisszínházban, fellép Alberto Zuckermann (Mexikó), Zgraja—Bedna-

rek duó (Lengyelország). Ugyanez a JATE klubban.

November 22. délután 4 óra: Költészet és dzsessz, Györe Balázs költő műsora (Volán klub). Este 7 órakor: Pege, Vukán—Berkes—Köszegi együttes és a Markovity—Guth kvintett (jugoszláv) hangverseny az Ifjúsági Házban. Éjfélkor Füst Balogh Gábor—Lakatos Antal duó és a Rudolf Dasek—Christian Escoude duó fellépése a Kisszínházban.

November 23. délelőtt 11 órakor dzsesszmatiné a Délép klubban, este 7-kor záróhangverseny az Ifjúsági Házban, a Szabados-trió, Jasper Van't Hof (Hollandia) és a Hulin kvintett fellépésével.

EGYETEMI SZÍNPAD

A magyar nép táncai

Az Egyetemi Színpadon november 22-én, este hétkor — a *Hagyományok ébresztése* című sorozat keretében — A magyar nép táncai címmel rendeznek műsort Diószegi Sándor

Interpress lapok, diák, reprodukciók

Szinte mindenki forgatta már nálunk az Interpress Magazint, vagy a lap gyermekeknek megjelenő változatát, az Alfát. E folyóiratokat a Nemzetközi Újságíró Szervezet Interpress Kiadó és Nyomda Vállalata adja közre. Ezeket kivül azonban még számos kiadványért felel e vállalat. Erről tájékoztatta ma délelőtt a sajtó-képviselőit dr. Pollák Miklós igazgató.

— Az Interpressgrafika vizuális kultúra és az alkalmazott grafika negyediként megjelenő folyóirata. Angol és orosz nyelven lát napvilágot, de a tervek szerint jövő évben a hazai grafikusokhoz és iparművészekhez szólva magyar nyelven is forgalomba kerül. S ugyancsak 1981-ben indul a lap reklám, grafika, kultúra rovata, amelyben a reklám korszerű alkalmazása kap helyet. Szintén jövőre jelenik meg először a Könyvüpar Magyarországon című színes kiadvány, amelyben magyar és angol nyelven a hazai könnyüipari vállalatok tevékenységét mutatjuk be. A Belvárosban pedig Kereskedelmi és Propaganda Irodát szeretnénk nyitni az APN hírügynökséggel közösen. Az irodában saját kiadványainkon túl az APN szovjet hírügynökség

anyagait is terjeszteni szeretnénk.

— Diapress hirdetések és alattuk a felirat: Interpress. Reklámok készítésével is foglalkoznak?

— Igen. És szeretnénk, ha nálunk is elterjedne az úgynevezett multivíziós eljárás, amely hirdetések készítéséhez, de városok, műemlékek bemutatására is alkalmas. Ezzel az eljárással mi már készítettünk filmeket, amelyeket külföldön nagy sikerrel forgalmazunk.

— Eredeti reprodukciókat is készítenek. Miben térnek el ezek a mindenütt megvásárolható, papírra nyomott másolatoktól?

— Megvásároltuk a Pallas-eljárást, amely lehetővé teszi, hogy nyomdai úton vászonra, olajfestékkel készítsenek a másolatok. Az eredeti festményekről, többek között Munkácsy Mihály, Renoir vagy Raffaello műveiről diákép készült, majd ezt színekre bontják; s így készül az eredetihez hű reprodukció. A képek alján természetesen vörösréz lapra nyomott felirat jelzi, hogy ez másolat. Csak külföldre készítettük belőlük. Nagyobb sorozat gyártását ugyanis nem tudjuk vállalni. Ausztriában nagy sikert arattak az első, főként megvásárolt másolatok.

(fazekas)

MAGYAR ÁMOR

Boszorkánypör bűnös szerelem miatt

SZENTPÁL MÓNIKA ESTJE

Csak hódolat illeti azt a kitartást, következetességet és bűvárló buzgalmat, amellyel Szentpál Mónika a régi magyar irodalom kevéssé ismert, de annál csillogóbb értékeit a közönséghez eljuttatni igyekszik. Ez volt célja már korábbi — *Kronika az magyaroknak dolgairól* című — estjével is, s hasonlóképpen e mostanival, amelyet *Magyar Ámor* címmel hétfőn este mutatott be a Radnóti Miklós Színpadon.

Mintegy százhusz percen jobbra XVI., XVII. és XVIII. századi verseket, prózai műveket, leveleket hallhattunk, többek között Balassi Bálint, Bornemisza Péter, Pázmány Péter, Petróczy Kata Szidónia, Zrínyi Ilona és Zrínyi Miklós írásait, s olyanokét is, mint Nyéki Vörös Matyás, Rettegi György vagy Zrínyi Kata, akiknek neve jörszerűen csak a korszak irodalomtudósainak mond valamit.

Külön csemege volt az Apór-család levéltári anyagából előbányászott boszorkánypör, amelyet Imecs

Damokosné Benkő Anna el- len folytattak, aki a jeles Apór Péter fiával esett a kor fölfogása — vagy még inkább a szülők és rokonok anyagi érdekei — szerint bűnös szerelemben. Ez a kettős pör, amelynek koncepció részé 1753-ban, rehabilitációs szakasza pedig 1759-ben folyt, igencsak tanulságos, hiszen modellje századunkban is érvényesnek mutatkozott.

Ami a szerkesztést — Albert Zsuzsa és Szentpál Mónika közös munkája —, valamint az előadásmódot illeti, lehet szava a bírálatnak is.

Valahogy módját kellett volna lenni annak, hogy a korról, szerzőkről, műfajokról keveset tudó néző jobban eligazodjék a hallottakban. A néhol évszázadnyi ugrások ugyanis nemegyszer zavaróak.

Szentpál Mónika legtapasztaltabb versmondóink egyike, s mégis itt-ott bizonytalan volt. Azt például mindenképpen el kell dönteni, s ebben a rendezőtől, Bence Zsuzsától is több segítséget kaphatott volna, hogy a boszorkánypör tanult színészi módra, meg óhajta-e jeleníteni, avagy a vallomásokat jegyzőkönyvszerűen ismertetni. A kettő közötti sem ilyen, sem olyan a legkevésbé szerencsés megoldás. Az est egészétől idegen volt az a bizonyára humorosnak szánt játék, amelyben — kihasználva a Mayer László tervezte díszlet mozgékony-ságát — a művész egy „koporsóból” elő-elő bukkanva mondta a szöveget.

Morvay István

